

Međunarodni stručno-znanstveni skup

„Konzervatorska i restauratorska istraživanja na umjetninama od tekstila”

26. – 29. travnja 2010.

Muzej Mimara, Rooseveltov trg 5, 10000 Zagreb, Hrvatska

ORGANIZATOR: **Hrvatski restauratorski zavod**

POTPORA: **Ministarstvo kulture Republike Hrvatske**

ZAKLJUČCI ZAVRŠNE RASPRAVE
održane 29. travnja 2010.

Nazočni

Ministarstvo kulture RH: Ranka Saračević-Würth, Lukrecija Pavičić Domijan

Hrvatski restauratorski zavod: mr. sc. Zoraida Staničić, Sandra Lucić Vujičić, Branka Regović, Mihaela Klarić

Muzej Mimara: mr. sc. Anica Ribičić-Županić

Muzej za umjetnost i obrt: Iva Čukman, Andrea Klobučar

Etnografski muzej: Mihaela Grčević

Tehničko sveučilište u Münchenu (Technische Universität München), Njemačka: prof. Erwin Emmerling

Posljednjega dana stručno-znanstvenog skupa „Konzervatorska i restauratorska istraživanja na umjetninama od tekstila“, 29. travnja 2010., u Muzeju Mimara sastanak je održala ekspertna grupa konzervatora-restauratora i kustosa kako bi donijela zaključke održanog skupa. Skup je ocijenjen uspješnim i korisnim. Pohvaljena je inicijativa organizatora za detaljniju obradu neke od skupina umjetnina od tekstila na svakom skupu. Ovoga puta to je bio etnografski tekstil i tehnika prepletanja *jalba*.

Na početku rada dogovoreno je da treba ponoviti neke od zaključaka prošlog skupa kako bi se time još više naglasila njihova važnost.

Ponovljena je važnost preventivne konzervacije.

Pohvaljen je uspješan projekt osnivanja Tekstiloteke u Restauratorskom centru Hrvatskoga restauratorskog zavoda u Ludbregu. Napomenuto je da je izrada formulara za zaprimanje tekstila u završnoj fazi, pa se ubrzo mogu očekivati i prvi primjerci tekstila u Tekstiloteci.

Ranka Saračević-Würth, glavna konzervatorica za pokretnu baštinu u Ministarstvu kulture Republike Hrvatske, dala je prijedlog da se u suradnji s Hrvatskim restauratorskim zavodom započne s konkretnim akcijama preventivne konzervacije po crkvama i samostanima u Hrvatskoj tako da se odredi prva županija u kojoj će se tijekom godine dana preventivno konzervirati najugroženiji tekstil. Sljedeće godine nastavilo bi se s radovima u drugoj županiji. Detalje ove inicijative potrebno je dogovoriti s ravnateljem prof. Ferdinandom Mederom i Službom za pokretnu baštinu Hrvatskoga restauratorskog zavoda.

1. **ZAKLJUČAK:** Potrebno je intenzivirati poslove preventivne konzervacije.

Ponovno je istaknuta potreba za izdavanje osnovnih uputa o pohrani, zaštiti i načinu izlaganja umjetnina od tekstila koje bi se u obliku brošure mogle podijeliti po crkvama i samostanima. Kao predložak ponovno je spomenut kratki priručnik o preventivi talijanskih benediktinki, no radi izrade adekvatnijeg materijala dogovoreno je da će Uprava za zaštitu kulturne baštine MK i Odjel za tekstil HRZ-a održati sastanke i odlučiti kakve upute trebaju biti te tko će ih izraditi.

- 2. ZAKLJUČAK:** Izraditi osnovne upute o pohrani, zaštiti i načinu izlaganja umjetnina od tekstila. Ponoviti obavijest biskupijama o mogućnosti pohrane povijesnog tekstila u Tekstiloteći. Upute i obavijesti moguće je objaviti i u dogovoru s vjerskim tiskom.

Ponovno je spomenuta važnost korištenja jedinstvene i pravilne terminologije o tekstilu. Lukrecija Pavičić Domijan, načelnica Odjela za inspekcijske poslove zaštite kulturne baštine u Ministarstvu kulture, predlaže formiranje skupine stručnjaka iz različitih područja koji će sudjelovati u definiranju navedene terminologije.

- 3. ZAKLJUČAK:** Treba imenovati članove tima stručnjaka koji će izraditi rječnik tekstilne terminologije i postaviti organizacijsku shemu za njihov rad.

Andrea Klobučar i Iva Čukman iz Muzeja za umjetnost i obrt i Mihaela Grčević iz Etnografskog muzeja naglašavaju nekoliko vrlo prisutnih problema kod izlaganja umjetnina od tekstila u muzejima: pretjerana rasvjeta, nezaštićeni prozori, izložci nezaštićeni od dodira, nepravilni nosači umjetnina, nepostojanje rotacije predmeta u stalnim postavima, tekstil velikog formata u pravilu se izlaže u okomitom položaju.

Ponovljena je važnost zajedničkog rada stručnjaka kod postavljanja malih i velikih izložbi – kustosa, muzejskih tehničara, preparatora i svakako restauratora. Mr. sc. Anica Ribičić-Županić iz Muzeja Mimara i Sandra Lucić Vujičić iz Hrvatskoga restauratorskog zavoda podsjetile su prisutne na nepravilne i štetne načine izlaganja umjetnina od tekstila na nekim izložbama. Lukrecija Pavičić Domijan naglasila je kako je od iznimne važnosti obratiti pozornost na očuvanje umjetnina kod postavljanja izložbi. Ranka Saračević-Würth iskazuje potrebu pravodobnog organiziranja velikih izložbi.

- 4. ZAKLJUČAK:** Prilikom izlaganja umjetnina od tekstila svakako se treba konzultirati s restauratorom tekstila.

Na ovaj problem nadovezala se i potreba za timskim radom i suradnjom stručnjaka kod obavljanja različitih radova, na primjer kod izlazaka na teren radi utvrđivanja stanja ili izvođenja preventivne konzervacije, postavljanja izložbi, transporta umjetnina, izvođenja istraživačkih radova i sl.

- 5. ZAKLJUČAK:** Naglašena je važnost timskog rada stručnjaka iz različitih područja na pohrani, zaštiti i izlaganju umjetnina od tekstila.

Istraživačke radove svakako je potrebno izvoditi na najvrjednijim umjetninama od tekstila. Istraživački radovi služe tome da bi se, s obzirom na vrstu umjetnine, vrstu onečišćenja i oštećenja, lakše odredile metode konzervatorsko-restauratorskih radova.

- 6. ZAKLJUČAK:** Istraživačke radove bi trebalo izvoditi na najvrjednijim umjetninama od tekstila radi određenja metoda klasičnih konzervatorsko-restauratorskih zahvata.

Kemijska istraživanja na umjetninama od tekstila mogu biti različita. Ova ekspertna grupa daje prednost nedestruktivnim kemijskim istraživanjima. Prof. Erwin Emmerling s Tehničkog sveučilišta u Münchenu preporučuje, s obzirom na njemačka iskustva, stalnu suradnju s provjerenim laboratorijima i ustanovama jer je važno koliko će kvalitetni biti rezultati ispitivanja i analiza. Također je istaknuta važnost ispitivanja okoliša umjetnine i praćenja uvjeta u kojima se ona nalazi bez obzira na to radi li se o muzeju ili crkvi.

7. **ZAKLJUČAK:** Kemijska istraživanja trebaju se izvoditi u najvećoj mogućoj mjeri nedestruktivnim metodama. Nužno je intenzivirati praćenje i ispitivanje uvjeta okoliša umjetnine.

Zapažena je bolja suradnja različitih ustanova nakon održavanja skupova o zaštiti umjetnina od tekstila. Iva Čukman napominje kako svi trebamo kontaktirati s iskusnijim stručnjacima u poslovima zaštite. Sandra Lucić Vujičić upozorava na vrlo mali broj objavljenih stručnih i znanstvenih članaka o povijesnom tekstilu na hrvatskom jeziku. Velik broj umjetnina od tekstila u Hrvatskoj nije kvalitetno obrađen.

8. **ZAKLJUČAK:** Pozivamo sve koji se bave povijesnim tekstilom na još bolju međusobnu suradnju i na intenzivniju objavu stručnih radova.

Istaknuta je važnost organiziranja ovakvih stručno-znanstvenih skupova. Svi sudionici iskazali su želju i potrebu da se ovakva praksa nastavi jer je to jedna od rijetkih mogućnosti stručnog usavršavanja, razmjene iskustava i uspostave novih kontakata. Na jednom je mjestu bio okupljen velik broj stručnjaka koji imaju doticaja s povijesnim tekstilom. Kolege iz inozemstva (Italija, Njemačka, Švicarska) napominju da se u njihovim zemljama osjeća velik nedostatak skupova o povijesnom tekstilu te naglašavaju važnost održanih skupova u Hrvatskoj. Broj sudionika održanih skupova o zaštiti umjetnina od tekstila u Hrvatskoj raste: dok ih je na skupu 2008. bilo stotinjak, na skupu 2010. prisustvovalo je oko 160 sudionika.

Potaknuti i dalje alarmantnim stanjem umjetnina od tekstila na terenu mišljenja smo da je potrebno održati kontinuitet u održavanju ovakvih skupova. Jedino stalnim upozoravanjem na probleme i predlaganjem načina njihova rješavanja možemo postići napredak u shvaćanju, rukovanju i zaštiti povijesnog tekstila. Kako je potrebno naglasiti i važnost pravilnog i redovitog vođenja dokumentacije tijekom vršenja različitih radova na umjetninama od tekstila (popis umjetnina, ulaz i izlaz umjetnine, programi dokumentacije, baze podataka, radni formulari, izvješća o izvršenim radovima, razne tehnike snimanja umjetnine i sl.) za temu sljedećeg skupa predlažemo vođenje dokumentacije o konzervatorsko-restauratorskim radovima na umjetninama od tekstila.

9. **ZAKLJUČAK:** Predložena tema sljedećeg skupa je dokumentacija vezana za umjetnine od tekstila, prikazana na konkretnim primjerima.

Članovi ekspertne skupine su se složili da se ovi zaključci obvezno pošalju ministru kulture mr. sc. Boži Biškupiću, ravnateljici Uprave za zaštitu kulturne baštine Blandi Matici, ravnateljici Uprave za kulturni razvoj mr. sc. Branki Šulc, ravnateljici Uprave za međunarodnu kulturnu suradnju gospođi Jasminki Lokas-Strpić, načelnici Odjela za pokretnu i nematerijalnu kulturnu baštinu gospođi Bianki Perčinić Kavur, svim nazočnima raspravi te da se objave na internetskoj stranici Hrvatskog restauratorskog zavoda kako bi bili dostupni svim sudionicima skupa i ostalim zainteresiranim stručnjacima.

Zaključke sastavile:

Sandra Lucić Vujičić i Mihaela Klarić
Hrvatski restauratorski zavod

Zagreb, svibanj 2010.